

Словенци и Хрвати пожелели су да изграде нешто што Србија већ има; најпре су пробали да то постигну сами, али су убрзо схватили да не могу без источних комшија; онда су свој пројекат прогласили заједничким за све околне народе и њему приволели Србе; а Срби су, гле чуда, зарад "обостраних интереса" пристали да не само жртвују све што су годинама мукотрпно стварали, већ и убеде себе како су и они одувек заступали исту идеју. Тако је настала творевина органиченог рока трајања, на којој су једни (западно од Дрине) зарадили много више него што заслужују, а из које ће други (источно од Дрине) изаћи са неупоредиво мање утицаја, моћи и пара него што су имали кад су у њу улазили...

Описана творевина није Југославија, мада је свака сличност са том трагичном државном заједницом, нажалост, више него очигледна. Не, овде причамо о Јадранској лиги, кошаркашком такмичењу које окупља тимове са простора бивше СФРЈ и чији се развој поклопио са суновратом српске кошарке. О такмичењу које доказује да ће се историја, у свом најгорем облику, понављати свима који из ње не извлаче поуке.

ЖРТВА

Слуђена транзиционим лутањима и евроатлантским митологијама, српска јавност такорећи није ни приметила када је овдашња кошарка, пре шест и по година, извршила самоубиство. Да је реч о некој другој земљи и неком другом спорту, а не о Србији и кошарци, то самоубиство не би ни заслуживало посебан осврт. У доба када нестају империје, а стварају се квазидржаве какву па важност може да има судбина једне игре?!

Али кошарка је у последње две деценије имала за Србе много већи значај од обичне игре. Сећате се: уплакани Литванци беже са паркета, осрамоћени хрватски репрезентативци беже са победничког постоља, Грци звижде, ми певамо "Сад си узô трофеј, Паспаље", а стотине хиљада људи под балконом Скупштине града Београда чека националне јунаке! Па следеће године све то исто. И следеће... Током суморних деведесетих, када смо у баскету освојили два европска првенства плус једно светско и били прва нација која се достојно супротставила америчкој НБА селекцији (у финалу Олимпијских игара у Атланти 1996), ништа није одржавало српски национални понос као што је то чинила кошаркашка репрезентација.

Тријумфи српске, тачније српско-црногорске кошарке, наставили су се и почетком ове деценије: још једном смо читали лекцију Европи у Турској 2001. године, а онда смо септембра 2002, усред Америке (Индијанаполис), узели златну медаљу на Светском

првенству.

Замислите само како би се Бразилци осећали када би неко прокоцкао њихову фудбалску моћ! А оно што су Бразилци у фудбалу – природна суперсила – ми смо били у кошарци. Били. Све док поменуте јесени 2002. године, када смо последњи пут чекали наше кошаркаше испод балкона Скупштине Београда, на овдашњи простор није ушла Јадранска лига.

Жртва коју смо поднели Јадранској, дакле, никако није безначајна. Уосталом, то је већ балкански обичај: у свако овдашње братство и јединство Срби улажу своје највеће драгоцености, за разлику од Словенаца и Хрвата који, одговорни према сопственим националним интересима, никада нису пристајали на дружење у некој области у којој они предњаче.

ЗЛОЧИН

Ради разумевања проблематике Јадранске лиге, неопходно је упознати се са њеним почецима:

Приватно предузеће "Сидро", регистровано у Љубљани, покренуло је 2001. године Јадранску лигу, која је у дебитантској сезони окупила клубове из Словеније, Хрватске и БиХ, уз подгоричку Будућност као једину из СЦГ. Лига је требало да, према обећањима њених аутора, помогне посрнулој словеначкој, хрватској и БиХ клупској кошарци, чија су национална првенства била у озбиљним проблемима (нит гледалаца, нит спонзора, нит медијске славе) и у којима се прича најчешће сводила на по "једно слово" – љубљанска Олимпија и загребачка Цибона редовно су освајале титуле шампиона својих држава, без икакве значајне конкуренције.

Челници такмичења напињали су се тих дана из петних жила не би ли узнемирену словеначку и поготово хрватску јавност уверили да ће та лига заувек остати забрањена за српске клубове. На ХРТ-у су чак вођене и политичке дебате о Јадранској, у којима су посланици хрватског сабора оптуживали организаторе такмичења да на мала врата повампиреју Југославију, а ови се спремно бранили од таквих напада тврдњом да Црвена звезда и Партизан никада неће бити добродошли у њихову лигу.

Пошто је прва сезона Јадранске доживела дебакл (нит гледалаца, нит спонзора, нит медијске славе), руководиоци лиге већ на пролеће 2002. променили су плочу и потрчали

у Београд ка омиљеним непријатељима: Звезди и Партизану. Без таквих магнета за публику, било им је јасно, Јадранска лига нема никакве шансе да преживи, па су челницима Партизана, као тада водећег српског клуба, доставили "непристојну понуду" – да уведу у Јадранску свој клуб и још једну српску екипу, коју би сам Партизан изабрао! Сугерисали су да би они највише волели да то буде Звезда, али оставили су Предрагу Даниловићу, потпредседнику и првом оперативцу црно-белих, да сам донесе одлуку кога ће још од земљака приволети јадранском кошаркашком царству.

Даниловић их је глатко одбио. Није морао да пребира по историји да би дошао до неповољног утиска о удруживању са Словенцима и Хрватима, довољно је било да гледа какав третман имају његови играчи на гостовању у Загребу у Евролиги – једва су извукли живе главе на раменима! Један логичан разлог није имао Партизан, или било који други српски клуб, да уопште размишља о учешћу у некој приватној лиги када је већ у својој држави имао првенство које је пунило дворане, привлачило добре играче и мамило спонзоре.

Али када се делегација Јадранске, погнутих глава, већ спремала за повратак у Љубљану, потпуно неочекивано салетели су је руководиоци другог српског гиганта, Црвене звезде, који су свесрдно понудили клуб том такмичењу. Што је такмичење оберучке прихватило и уврстило црвено-беле у учеснике друге сезоне регионалне лиге.

Тако смо у сезони 2002/03. гледали апсурдну ситуацију: Црвена звезда је играла Јадранску, а подгоричка Будућност, један од оснивача Јадранске, била се повукла из регионалног такмичења јер је у претходној сезони једва успевала да усклади те утакмице са мечевима СЦГ првенства.

Свако Звездино гостовање у Хрватској и БиХ било је високоризично. Слично је било и са доласцима Цибоне, Сплита или Задра у „Пионир“. Али, са немирима, увредама и масовним тучама које су се дешавале на тим мечевима Јадранска је добила на популарности. Сваки пут када је са трибина ка кошаркашима Звезде полетео упаљач, или каменица, или бакља, било је јасно због чега су руководиоцима Јадранске били неопходни српски клубови како би најзад привукли медијску пажњу.

Убрзо за Звездом, а уз њену логистичку подршку, у Јадранску су већ наредне сезоне похрлили и други СЦГ клубови: ФМП, Војводина, па и повратник Будућност. Руководиоци ових клубова изјављивали су да је првенство СЦГ преслабо да би привукло озбиљније спонзоре и да је, у складу са свеопштим друштвеним интеграцијама, будућност српске кошарке у регионалном такмичењу. Кошаркашки савез СЦГ, који се противио регионалној лиги, ипак је попустио пред агресивним јавним захтевима

поменутих клубова и ослободио их је обавеза у домаћој лиги све док не заврше такмичење у Јадранској (прикључили су се државном првенству тек на пролеће, пред крај сезоне). На другој страни сукоба око Јадранске стајали су, од већих клубова, Партизан и Хемофарм, који су тврдили да ће приклањање српских екипа „Сидровом“ такмичењу ослабити домаћу лигу, а да ће традиционални центри српске кошарке, попут Чачка или Краљева, пропасти без јаког домаћег првенства. Партизан и Хемофарм су зато одбили да играју у Јадранској у сезони 2003/04. и остали су верни СЦГ лиги.

Следеће сезоне, међутим, и они су морали на Јадран јер је лета 2004. из удружења УЛЕБ, које окупља најутицајније европске клубове и које је организатор Евролиге, стигао ултиматум српским клубовима. Ултиматум је, у ствари, приморавао Србе да донесу дефинитивну одлуку којом ће се царству приволети: или сви играјте Јадранску, или нека нико од вас не игра Јадранску, поручили су Европљани, којима је било бесмислено да клубови из једне земље кроз два различита такмичења – регионалну лигу и национално првенство – остварују право на учешће у европским куповима.

Присталице Јадранске успеле су да српској јавности представе ултиматум из Европе као приморавање наших клубова да играју Јадранску, а не да се јединствено одреде. „Ето, сада морамо да играмо регионално такмичење, иначе ћемо остати изоловани и без европских купова“, јадиковали су српски „Јадранци“ тих дана и оптуживали Партизан да их све удаљава од Европе својим тврдоглавим отпором Јадранској (Хемофарм, којим руководи Миодраг Бабић, већ је био променио плочу и од огорченог противника постао ватрени заговорник Јадранске, тако да је Партизан остао усамљен у борби за очување домаће лиге). Тако су и црно-бели натерани у регионално такмичење, а СЦГ и касније српско првенство морало је да, током највећег дела сезоне, протиче без највећих овдашњих клубова.

Такав систем такмичења, који је трофејни српски тренер Душан Ивковић назвао „најнакараднијим на кугли земаљској“, на снази је и дан-данас...

ЗЛОЧИНЦИ

Први, дакле, који су из српског кошаркашког ентитета потрчали ка Јадранској лиги били су руководиоци Црвене звезде: Живорад Анђелковић, Горан Весић и Игор Жежељ, истакнути чланови Демократске странке, којима је тадашњи премијер Зоран Ћинђић поверио управљање клубом на јесен 2001.

Само неколико месеци пре фаталног сусрета са челницима Јадранске, управа Звезде једногласно је била заузела став против уласка у то такмичење. Међутим, на пролеће 2002, ти исти управници сами су се нудили „Сидру“ као партнери. Шта је довело до потпуног заокрета у Звезди, клубу који се већ деценијама поноси репутацијом "једног од стубова српства", можда никада неће бити познато. Али, није тешко закључити да је кључну улогу одиграо Змагослав Сагадин, словеначки кошаркашки тренер (и сувласник "Сидра), који је у међувремену био промовисан у спортског директора и тренера црвено-белих.

– На првој седници Управног одбора Звезде којој је присуствовао Сагадин је јасно и гласно рекао да га нимало не занима наше национално првенство – причао је касније један од руководиоца црвено-белих, који се све до истека свог мандата борио против уласка у Јадранску.

Многи кошаркашки стручњаци су, у тој преломној сезони 2002/03, упозоравали на опасности које српску кошарку чекају ако пристане да жртвује своје првенство зарад приватне, регионалне лиге. Да их не бисмо све набрајали, много је лакше издвојити оне који су подржавали Јадранску: од истакнутих тренера и кошаркашких функционера само је Божидар Маљковић пропагирао регионалну лигу. Ипак, иако су руководиоци одметнутих клубова (све сами политичари и менаџери – Анђелковић, Весић, Човић, Бабић), били у мањини, истерали су своје и натерали већ онемоћали Кошаркашки савез да им дозволи Јадранску лигу као основно такмичење, а да се државном првенству посвете тек када не буду имали „паметнија посла“. Тако је прва лига СЦГ, касније Србије, сведена на последња 2–3 месеца сезоне, када српски учесници Јадранске, заједно са три–четири екипе из Србије, у неком мини-такмичењу од осам тимова одлучују о ревијалној титули државног првака.

ЗАКЉУЧАК

Поразни ефекти Јадранске лиге увелико се осећају у српској кошарци. Као што су се многи и плашили, центри попут поменутих Чачка и Краљева више не производе нове младе таленте и перспективне екипе пошто су осуђени на осакаћену домаћу лигу која не може да изнедри квалитет, а спонзоре не могу ни пушком да нахватају. Кошаркашка публика по унутрашњости Србије већ годинама не гледа Звезду и Партизан уживо, него само у ТВ преносима, па и сама популарност кошарке у земљи опада. А раздор око Јадранске поцепао је национални савез, што је свакако утицало и на суноврат сениорске репрезентације која већ шест година не може ни да приђе некој од медаља на међународним такмичењима...

Да ли су барем српски клубови који играју Јадранску добили оно што су најављивали када су у њу улазили – новац, јаке утакмице у континуитету и већу проходност у европске купове? Таман посла! Највећи српски клубови сада имају мање пара него што су имали пре Јадранске, која је сваке сезоне у све већим губицима; у регионалном такмичењу играју са екипама типа Широки бријег и Хелиос (словима – Широки бријег и Хелиос), које би на основу сувог квалитета, у нашој доскорашњој националној лиги, пре јадранске авантуре, биле топовска храна чак и слабијим српским тимовима; а бољу позицију у европским оквирима, да иронија буде већа, остварио је само Партизан, који је, иако натеран у ту лигу, у Јадранској сакупио довољно бодова да наредних неколико година има загарантовано учешће у Евролиги.

Ситуација је у текућој сезони још апсурднија него до недавно пошто су почетне присталице Јадранске лиге, са „часним“ изузетком Миодрага Бабића, увелико промениле став. Тако је сада Небојша Човић, председник ФМП-а, све гласнији у захтевима да српски клубови изађу из тог такмичења, а ни Звезда, из које су у међувремену отишли/протерани кошаркашки стручњаци ДС-а, није више одушевљена Јадранском лигом. Чак и словеначки и хрватски клубови, већ уморни од доминације српских екипа у Јадранској, све чешће гунђају на регионалну лигу... Практично, само Партизан сада има какав-такав интерес да одржава Јадранску, мада његови челници, додуше незванично, најављују да по том питању имају неутралан став (што је и логично, с обзиром на то да ништа не би изгубили ни уколико би се Јадранска сутра расформирала). Ипак, иако је са српске стране више нико не подржава (осим, да подсетимо, Миодрага Бабића), Јадранска и даље опстаје...

За српску кошарку било би спасоносно да се највећи овдашњи клубови под хитно врате националном првенству и оставе Хелиос, Широки бријег и остале словеначко-хрватске „гиганте“ да се сами боре за место под сунцем у свету професионалног спорта. Најаве да би се то могло и догодити већ у наредној сезони постоје пошто Кошаркашки савез Србије припрема потпуну професионализацију домаће лиге, у коју би онда поново позвао (мада би срећније било да им нареди повратак) одметнуте српске клубове, којима тада Јадранска не би могла да понуди ништа што им се не пружа у националним оквирима. Све и да се то догоди, међутим, српска кошарка мораће да се носи са катастрофалним последицама вишегодишњег залуђивања приватним, регионалним такмичењем. А кривци за то што смо доказани српски бренд, кошарку, проћердали у неразумном споразуму са кудикамо заосталијим комшијама, вероватно ће, по старом српском обичају, остати некажњени.

Остаће и сећање на то колико је најтрофејнији српски спорт радио у корист своје штете. Тројанци су какву-такву утеху могли да нађу у чињеници да их је надмудрио Одисеј, најмаштовитији мозак хомеровске Грчке. Српски кошаркашки кругови никада неће имати

Јадранска лига или самоубиство под обручима

Пише: Миодраг Зарковић

среда, 31 децембар 2008 12:28

ту привилегију јер су их жедне преко воде превели Роман Лисац, Радомир Лорбек, Змаго Сагадин, Божо Милићевић и остали идејни творци Јадранске лиге.